

;

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/1960	15 september 1994

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 34/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

Kolonel - KLu

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

;

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/1960 d.d. 15 september 1994

AAN:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten *S*
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst *S*
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken *S*
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel *S*

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED], d.t.v. HPMV *S*

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

[REDACTED]

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

34/94

(Afgesloten 151200 SEP 1994)

Bosnië-Herzegovina

De Bosnische president Izetbegovic heeft de afgelopen dagen een bezoek gebracht aan zijn Kroatische ambgenoot Tudjman. Bij die gelegenheid is een aantal overeenkomsten getekend die met name de betrekkingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims moeten normaliseren. Het bezoek vond plaats tegen de achtergrond van de recentelijk sterk verslechterende betrekkingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims. Zoals reeds eerder gemeld, hadden de beide presidenten elkaar er de afgelopen weken van beschuldigd de overeengekomen vorming van een Federatie tussen beide bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina, die vervolgens een confederatie zou moeten aangaan met Kroatië zelf, te saboteren.

Bij het bezoek van Izetbegovic is overeengekomen dat de in het kader van de Federatie beoogde instelling van gemengde gemeenteraden en kantons op het gebied dat de Bosnische Kroaten en Moslims beheersen, op 31 oktober a.s. moet zijn afgerond. Ook moet nog dit jaar een geïntegreerde strijdmacht zijn gevormd en moet overeenstemming zijn bereikt over de buitenlandse politiek van de Federatie. De Moslims zullen een zodanige toegang tot de wegen door Kroatisch gebied krijgen, dat zij gebruik kunnen maken van de havens van Ploce (Kroatië) en Neum (Herzegovina). Tenslotte is overeengekomen dat alle vluchtelingen kunnen terugkeren naar hun oorspronkelijke woonplaatsen en aldaar bescherming genieten van de autoriteiten, ook wanneer zij ter plekke tot de etnische minderheid behoren.

Zoals reeds eerder gemeld, zijn de Kroaten in maart jl. onder grote buitenlandse diplomatieke druk en met het oog op het toen dreigende terreinverlies aan de Moslims akkoord gegaan met vorming van de Federatie. Sindsdien is slechts op papier vooruitgang geboekt bij de vorming van de Federatie, met name omdat de Kroaten de samenwerking met de Moslims niet ten koste willen laten gaan van hun streven naar autonomie voor de "Kroatische" gebieden in Bosnië-Herzegovina. De Moslims hebben er meer belang bij dat de Federatie tot stand komt, omdat zij anders slechts de beschikking houden over een relatief klein, weinig coherent grondgebied zonder veel economische overlevingskansen.

In het licht van de recente verslechtering van de betrekkingen tussen de Bosnische Moslims en Kroaten zijn de gemelde overeenkomsten opmerkelijk. Waarschijnlijk heeft Tudjman vooral met deze akkoorden ingestemd om de internationale gemeenschap gunstig te stemmen; met name in de VS bevindt zich een sterke lobby ten gunste van de Bosnische Moslims. Door de aanhoudende berichten over Kroati-

[REDACTED]

[REDACTED]

sche sabotage van de vorming van de Federatie met de Moslims zouden de Kroatische betrekkingen met de VS onder druk kunnen komen te staan. Ook kan de wens een rol hebben gespeeld de spanningen in Bosnië-Herzegovina op korte termijn te verminderen met het oog op de beslissingen die de komende weken moeten vallen rond de verlenging van het UNPROFOR-mandaat voor Kroatië zelf. Overigens moet worden betwijfeld of lokale functionarissen en militaire bevelhebbers met uitvoering van deze overeenkomsten zullen instemmen c.q. meewerken; zo hebben Kroatische commandanten in het recente verleden herhaaldelijk onderstreept geen militaire samenwerking met de Moslims te willen aanvaarden bij de verdediging van "Kroatische" gebieden. Vooralsnog is er geen reden om te veronderstellen dat de samenwerking tussen Moslims en Kroaten onder invloed van deze overeenkomsten een ingrijpende en blijvende verbetering zal ondergaan.

Kroatië

De burgemeester van Osijek, Glavas, heeft onlangs zijn ontslag aangeboden aan president Tudjman. Ook vice-premier Seks heeft zijn aftreden aangekondigd. De reden van deze ontslagen is onzeker, maar zowel Seks als Glavas zijn vertegenwoordiger van de extreem-nationalistische stroming binnen de regeringspartij HDZ. De Servische media hebben gesteld dat Glavas op het punt staat berecht te worden voor oorlogsmisdaden, begaan tijdens de strijd tegen de Serviërs in 1991. Veel meer voor de hand ligt echter dat het ontslag verband houdt met onenigheid tussen Glavas en Seks enerzijds en Tudjman anderzijds over de te volgen koers ten opzichte van de Kroatische Serviërs. Mogelijk bestaat er verband met het feit dat Tudjman onlangs afstand heeft genomen van gewapend optreden tegen de Kroatische Serviërs en de voorkeur lijkt te geven aan verlenging van het VN-mandaat voor de Krajina, terwijl Glavas juist voorstander is van een snel, grootschalig gewapend optreden tegen de Kroatische Serviërs. Overigens is Osijek een bolwerk van de stroming van Glavas en Seks; het zal derhalve niet eenvoudig zijn een opvolger te vinden die evenveel aanzien geniet als Glavas en toch bereid zal zijn de koers van Tudjman te volgen.

Kroatische media hebben erop gezinspeeld dat het ontslag van Glavas de voorbode is van een grootschalige zuivering van de HDZ. Ook de positie van de huidige premier Valentic zou gevaar lopen, niet omdat hij een aanhanger is van de lijn van Seks en Glavas, maar omdat hij sympathiseert met de dissidente ex-kamervoorzitters Mesic en Manolic die eerder dit jaar zijn gedwongen de HDZ te verlaten. Overigens moet worden opgemerkt dat niet alleen de stroming van Glavas en Seks, maar ook Manolic en Mesic ruime populariteit genieten onder de Kroatische bevolking. Een dergelijke "zuivering" zou derhalve ook de positie van de HDZ en Tudjman zelf kunnen aantasten.

Volgens de betreffende geruchten zou na deze "zuiveringen" een belangrijke functie zijn weggelegd voor de voormalige president van de "Kroatische Republiek" in Bosnië-Herzegovina, Boban. Dit zou onderstrepen dat Boban, ondanks zijn vervanging als president van de Bosnische Kroaten vorig jaar, nog steeds een invloedrijke positie bekleedt in de Kroatische politieke top, die de opstelling van de Bosnisch-Kroatische leiding in belangrijke mate bepaalt. Aangezien Boban een voorstander is van het streven naar aansluiting van de Bosnisch-Kroatische ge-

bieden bij Kroatië zelf, zou zijn benoeming in een topfunctie in Kroatië zelf erop wijzen dat dit streven onverminderd Kroatische politieke steun ondervindt. Dit zou tevens het vermoeden bevestigen dat Kroatië in de praktijk slechts in beperkte mate bereid zal zijn om de Bosnische Federatie met de Moslims daadwerkelijk vorm te geven.

Servische autoriteiten in UNPA-oost hebben gedreigd UNPROFOR-helikopters neer te schieten, indien deze van vastgestelde vluchtroutes zou afwijken. Daarmee willen zij kennelijk hun gezag in dit gebied onderstrepen. Er waren echter ook recentelijk aanwijzingen voor troepenconcentraties in UNPA-oost. Deze zouden zijn bewaard met uitrusting die de afgelopen weken was ontvreemd uit VN-concentratiepunten. Wellicht willen de Serviërs voorkomen dat dergelijke concentraties uit de lucht worden geobserveerd. Dit kan erop wijzen dat zij zich voorbereiden op mogelijke militaire operaties rond UNPA-oost.

Servië/Montenegro

In Belgrado zijn de eerste personen aangekomen die moeten toezien op naleving van de boycotmaatregelen die "Joegoslavië" tegen de Bosnische Serviërs heeft uitgevaardigd in verband met hun weigering het ontwerp van de internationale Contactgroep voor een territoriale verdeling van Bosnië-Herzegovina te aanvaarden. De instemming met de aanwezigheid van die waarnemers moet de constructieve houding van "Joegoslavië" ten aanzien van het vredesproces onderstrepen. Daardoor hoopt de Servische president Milosevic de weg vrij te maken voor een verzachting van de internationale sancties tegen zijn land. Er bestaat echter nog grote onzekerheid over de status en bevoegdheden van deze waarnemers. Zo is onduidelijk aan welke organisatie zij ondergeschikt kunnen zijn. Voorzover bekend zullen zij functioneren in burger en niet het recht hebben zelfstandig voertuigen te controleren, maar slechts in samenwerking met de "Joegoslavische" douane. Tegen die achtergrond moet worden betwijfeld of de waarnemersmissie in de praktijk effectief zal kunnen optreden.

De regering in Belgrado geeft in de binnenlandse media nauwelijks informatie over de taken van de waarnemers; zij benadrukt slechts het humanitaire aspect van de missie, vermoedelijk met name om de extreem-nationalistische oppositie, die Milosevic ervan beschuldigt de belangen van de Serviërs op te offeren, de wind uit de zeilen te nemen. Het gevaar bestaat echter dat de aanwezigheid van waarnemers toch zal worden misbruikt voor politiek-propagandistische doeleinden door de politieke tegenstanders van Milosevic, of door de Servische president zelf tegenover de internationale publieke opinie.

De (in door Servië illegaal genoemde verkiezingen gekozen) president van de Albanese meerderheid in de voormalig autonome provincie Kosovo, Rugova, heeft gesteld dat, indien de Bosnische Serviërs het recht krijgen een confederatie met Servië te sluiten, zijn volk ook een confederatie met Albanië zou moeten mogen sluiten. Zoals reeds eerder gemeld, had de Bosnische premier Silajdzic onlangs nog gezinspeeld op een confederatie van de Bosnische Moslims met een andere etnische minderheid in "Joegoslavië", te weten de moslims in Sandzak. Vermoedelijk zijn de uitspraken van Rugova en Silajdzic bedoeld als een waarschuwing dat het

nastreven van een Groot-Servische staat ook negatieve gevolgen kan hebben voor de territoriale integriteit van Servië. Dergelijke uitspraken zullen de vrees van de Serviërs voor "omsingeling" door vijandig gezinde moslims vergroten.

Macedonië

Op 16 oktober zullen er, mits het parlement daarmee instemt, parlamentsverkiezingen worden gehouden in Macedonië. Dit zullen de eerste volledig vrije verkiezingen worden sinds de onafhankelijkheidsverklaring van het land. Dat de regering op zo'n korte termijn verkiezingen heeft uitgeschreven, houdt vermoedelijk verband met de wens de campagneperiode kort te houden. Dit hangt samen met de mogelijkheid van groeiende onrust onder de Albanese bevolking van Macedonië. Onder de Albaneseen bestaat grote onvrede over de volkstelling die dit voorjaar is gehouden. De Albaneseen beschuldigen de Macedonische regering van manipulaties, waardoor hun aantal met opzet te klein zou zijn weergegeven. Er zijn inderdaad aanwijzingen dat een aantal Macedonische Albaneseen niet in de gelegenheid is geweest om aan het referendum deel te nemen. Daardoor is ook het aantal kiesgerechtigde Albaneseen kunstmatig laag gehouden. Door slechts een beperkte campagneperiode toe te laten, wil de Macedonische regering de mogelijkheden van de Albaneseen om het verzet tegen de uitkomst van de volkstelling verder vorm te geven zo veel mogelijk beperken en de kans op binnenlandse onrust minimaliseren.

Conclusie/voorzicht

Ondanks nieuwe overeenkomsten ter invulling van de Federatie tussen Bosnische Kroaten en Moslims blijft de kans op werkelijke vooruitgang in dit proces beperkt.

Het ontslag van enkele extreem-nationalistische functionarissen in de Kroatische top is mogelijk een afspiegeling van onvrede met het beleid van president Tudjman, die momenteel een nieuwe verlenging van het mandaat van UNPROFOR overweegt. Het is niet uitgesloten dat dit ontslag een voorbode is van een grootschalige "zuivering" van de regeringspartij.

In Belgrado arriveren momenteel de eerste personen die moeten toezien op naleving van de Servische boycot van de Bosnisch-Servische gebieden. Hun status en bevoegdheden zijn voornamelijk onduidelijk. De omstandigheden voor een effectieve controle van de boycotmaatregelen zijn niet aanwezig. Het gevaar bestaat dat de aanwezigheid van de waarnemers wordt gebruikt voor politiek-propagandistische doeleinden.